

Opinia prawna w przedmiocie ustalenia podstaw do wszczęcia postępowania w sprawie nienależnie pobranych świadczeń przez rodzinę zastępczą.

Stan faktyczny:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prosi o opinię prawną dotyczącą pełnoletniej wychowanki przebywającej w rodzinie zastępczej niezawodowej. Osoba, która osiągnęła pełnoletność w 2012 r. nadal przebywa w rodzinie zastępczej niezawodowej. Po osiągnięciu pełnoletności osoba pełnoletnią ponosi odpłatność za pobyt w rodzinie zastępczej w wys. 50% renty rodzinnej tj. w wys. 186,96 zł miesięcznie. Ojciec biologiczny nigdy nie współpracował z PCPR i nie zadeklarował dobrowolnej wpłaty na poczet alimentów na córkę. Ponieważ nie deklarował ponoszenia odpłatności za pobyt dziecka w rodzinie zastępczej, ani alimentów na córkę, PCPR w lipcu 2012 r. wszczęło postępowanie w sprawie ustalenia odpłatności za pobyt osoby, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinie zastępczej.

W dniu sierpnia 2012 r. została wydana decyzja o odpłatności ojca biologicznego za pobyt osoby, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinie zastępczej w wys. 400,00 miesięcznie. Ojciec biologiczny odwołał się od w/w decyzji, zadeklarował chęć ponoszenia odpłatności za pobyt osoby, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinie zastępczej w wys. 70,00 zł miesięcznie (ze względu na trudną sytuację materialną). W uzasadnieniu uwzględnił, że nie uchyla się od ponoszenia odpłatności na córkę. Na potwierdzenie przedstawił do PCPR w Opocznie dowód wpłaty dla córki przekazem pocztowym środków finansowych w wys. 600,00 zł. łącznie (imię i nazwisko córki) we wrześniu oraz w październiku 2011 r. r. (przekaz nie był zatytułowany) - 2 przekazy po 300,00 zł. We wrześniu 2012 r. osoba pełnoletnia przebywająca w rodzinie zastępczej złożyła wyjaśnienia, że środki finansowe potraktowała jako prezent i przeznaczyła je na korepetycje z języka angielskiego oraz na wizytę u stomatologa. PCPR prosi o zajęcie stanowiska w sprawie, czy w/w pomoc należy traktować jako alimenty na osobę, która osiągnęła pełnoletność przebywając w rodzinie zastępczej i żądać z odsetkami od listopada 2011 r. zwrot nienależnie pobranego świadczenia i potrącić z odsetkami od bieżących wypłat dla rodziny zastępczej?

Odpowiedź:

Punktem wyjścia dla udzielenia odpowiedzi na podstawione pytanie jest ustalenie czy świadczenie pieniężne przekazane przez ojca biologicznego osobie przebywającej w pieczy zastępczej należy zakwalifikować jako alimenty. Art. 128 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego definiuje obowiązek alimentacyjny jako obowiązek dostarczania środków utrzymania, w miarę potrzeby także środków wychowania. W przypadku osoby przebywającej w pieczy zastępczej obowiązek alimentacyjny może być realizowany jedynie przez dostarczenie środków utrzymania. „Dostarczanie środków utrzymania” - to w powszechnym rozumieniu tego wyrażenia zaspokajanie normalnych, bieżących potrzeb uprawnionego w postaci: pożywienia, ubrania, mieszkania, opału, niezbędnych przedmiotów umożliwiających przebywanie w środowisku i w rodzinie, leków itp. (...) Obowiązek dostarczania, w ramach obowiązku alimentacyjnego, środków utrzymania i wychowania nie obejmuje świadczeń wprawdzie zwyczajowo przyjętych i życiowo celowych, ale niesłużących zaspokajaniu bieżących, usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, np. przysporzenia z okazji pełnoletności, ślubu (posag, wiano), wyposażenia zakładu rzemieślniczego w związku z ukończeniem nauki zawodu. (Tadeusz Domińczyk, Komentarz do kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, LexPolonica Online).

Z opisanego stanu faktycznego nie wynika żeby w stosunku do osoby przebywającej w pieczy zastępczej wystąpiły okoliczności uzasadniające zakwalifikowanie przekazanego przez rodzica biologicznego

świadczenia do świadczenia o charakterze zwyczajowym, innym niż alimenty. W tytule przekazu pocztowego wpłacający nie określił celu wpłaty, wskazał jednak imię i nazwisko osoby uposażonej stąd w mojej ocenie należy przyjąć, że świadczenie miało charakter świadczenia alimentacyjnego. O takim zakwalifikowaniu świadczenia pieniężnego może również świadczyć przeznaczenie środków przez małoletnią. W wyjaśnieniach złożonych w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie osoba ta co prawda oświadczyła, że potraktowała te środki jako prezent, niemniej jednak przeznaczyła na zaspokojenie normalnych, bieżących potrzeb (korepetycje z języka angielskiego oraz na wizyta u stomatologa). Alimenty mogą mieć postać zarówno świadczeń dobrowolnych jak i ponoszonych przymusowo, na podstawie orzeczenia sądu. W tym miejscu należy przytoczyć art. 6 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym przez dochód dziecka - dochód, do którego zalicza się m.in. otrzymywane alimenty. Zatem dla ustawodawcy znaczenie miał fakt rzeczywistego realizowania obowiązku alimentacyjnego a nie fakt zasądzenia alimentów na rzecz osoby uprawnionej.

Odpowiadając zatem na pytanie w/w pomoc należy traktować jako alimenty na osobę małoletnią przebywającą w pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, w brzmieniu obowiązującym na dzień przekazania środków pieniężnych małoletniemu przez ojca biologicznego rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Następnie w ust. 10 wskazano, że rodzina zastępcza obowiązana jest do współdziałania z powiatowym centrum pomocy rodzinie. Współdziałanie to również informowanie organu o okolicznościach mogących mieć wpływ na wysokość otrzymywanych świadczeń. W art. 72 ust. 5 ustawy wskazano, że rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: 1) odpowiednie warunki bytowe; 2) możliwości rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego; 3) możliwości zaspokojenia indywidualnych potrzeb dziecka; 4) możliwość właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań; 5) odpowiednie warunki do wypoczynku i organizacji czasu wolnego.

Wracając zatem na grunt rozpatrywanej sprawy pokrycie kosztów korepetycji z języka angielskiego, czy kosztów wizyty u stomatologa w mojej ocenie należy zakwalifikować do świadczeń jakie powinna zapewnić dziecku rodzina zastępcza na podstawie powołanego przepisu. Pozostaje do ustalenia czy świadczenie z tytułu częściowego utrzymania dziecka w pieczy zastępczej w miesiącach, w których małoletni otrzymał świadczenie pieniężne od ojca biologicznego należy uznać za świadczenie nienależnie pobrane. Ponownie należy sięgnąć do definicji świadczenia nienależnie pobranego obowiązującej na dzień otrzymania świadczenia. Zgodne z art. 6 pkt 16 ustawy o pomocy społecznej świadczenie nienależnie pobrane to świadczenie pieniężne uzyskane na podstawie przedstawionych nieprawdziwych informacji lub niepoinformowania o zmianie sytuacji materialnej lub osobistej.

Wracając zatem do pytania w mojej ocenie organ powinien wszcząć postępowanie w sprawie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w oparciu o art. 92 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (przepis obowiązujący na dzień wszczęcia postępowania administracyjnego). W toku tego postępowania organ powinien ustalić po pierwsze czy rodzina zastępcza wiedziała o tym, że osoba małoletnia otrzymała świadczenie pieniężne od swojego ojca biologicznego, a jeżeli tak ustalić dlaczego nie powiadomiła o tym fakcie organu. Z opisu stanu faktycznego wynika, że wyjaśnienia w tej sprawie złożyła jedynie pełnoletnia już wychowanka rodziny zastępczej. Organ powinien również ustalić, czy nie zachodzą przesłanki, o których mowa w ust. 11 art. 92 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Co do naliczania odsetek art. 92 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pozwala co prawda na naliczanie odsetek od świadczeń nienależnie pobranych. W niniejszej sprawie jednak, nienależne świadczenie przyznano na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Opinia prawna w sprawie nienależnie pobranych świadczeń

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: wtorek, 09, październik 2012 00:00

Bernadeta Skóbel

Odsłony: 5325

W kwestii braku podstawy prawnej do naliczania odsetek od świadczeń nienależnie pobranych przez rodzinę zastępczą wypowiedział się m.in. Wojewódzki Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 1 kwietnia 2009 r. sygn. II SA/Sz 421/08 Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych. Stąd w mojej ocenie określenie w decyzji również odsetek od nienależnie pobranego świadczenia na utrzymanie dziecka w pieczy zastępczej oznaczałoby nieuzasadnione działanie prawa wstecz, w stosunku do rodziny zastępczej.